

Sistem E-MIMAS rekod transaksi kewangan masjid ikut dana

Institusi masjid ialah nadi utama dalam komuniti umat Islam. Walaupun pelbagai bentuk kemudahan infrastruktur terbangun, kewujudan komuniti umat Islam tidak akan sempurna tanpa institusi masjid di tengah-tengah mereka.

Kepentingan institusi masjid tidak dipertikaikan lagi bukan sahaja terhadap pembangunan aspek kerohanian, bahkan kemasyarakatan umat Islam. Pembangunan sistem nilai ini perlu dipastikan berterusan bagi menjamin kewujudan komuniti umat Islam berkualiti.

Namun, kelestarian pembangunan sistem nilai ini memerlukan pembiayaan kewangan. Sudah pastinya

sumber pembiayaan institusi masjid ini datang daripada komuniti umat Islam itu sendiri.

Apabila masjid atau surau mula menerima sumbangan kewangan daripada masyarakat untuk membiayai pengurusan dan aktiviti, pentadbir masjid atau surau perlu menguruskan sumber kewangan dengan cara terbaik.

Lumrah bagi orang memberi untuk melihat kesan terhasil. Paling tidak mereka ingin tahu apa dilakukan pada sumbangan mereka salurkan. Maklumat seperti ini perlu dibekalkan mana-mana institusi kepada penyumbang dana dengan harapan mereka akan terus membuat sumbangan pada masa akan datang.

Di negara ini, pelaporan kewangan menjadi amalan majoriti masjid dan surau. Kebiasaannya laporan kewangan akan dipaparkan di papan kenyataan di masjid dan surau secara mingguan, bulanan atau tahunan.

Laporan kewangan ini biasanya mempunyai dua bahagian. Bahagian kiri laporan akan memaparkan senarai sumber dan jumlah pendapatan, manakala di kanan menunjukkan jenis serta jumlah perbelanjaan.

Jumlah pendapatan akan ditolak dengan jumlah perbelanjaan bagi menentukan sama ada wujudnya lebihan atau kekurangan dalam laporan berkenaan.

Walaupun kaedah pelaporan kewangan seperti ini sudah lama diamalkan pentadbir masjid dan surau, kajian sekumpulan penyelidik dari Universiti Sains Islam Malaysia (USIM) mendapati ia terdedah kepada risiko isu syariah dan boleh menyebabkan kekeliruan pemahaman orang ramai.

Dalam institusi masjid, sumbangan dana daripada penyumbang terkumpul sebenarnya terbahagi kepada dua jenis, iaitu dana umum dan dana khusus.

Penentuan jenis dana berdasarkan label dipasang pada setiap tabung disediakan masjid atau surau. Misalnya, tabung berlabel 'Tabung Masjid' akan digunakan untuk tujuan bersifat umum, manakala sumbangan khusus pula seperti tabung dilabelkan 'Ihya Ramadan' dan 'Kebajikan.'

Dari sudut syariah, sumber dana khusus tidak boleh diguna dan dibelanjakan untuk sebarang tujuan, selain

daripada yang dinyatakan.

Sekiranya tiada pemisahan antara dana umum dengan khusus dalam pelaporan, risiko syariah yang mungkin timbul ialah kesilapan menggunakan dana khusus untuk tujuan bersifat umum atau menggunakan sumber satu-satu dana khusus bagi tujuan khusus lain.

Kekeliruan juga mungkin timbul dalam kalangan masyarakat awam yang membaca laporan kewangan yang tiada pengasingan antara dana. Maklumat dilaporkan seperti itu seolah-olah menggambarkan masjid mencampurkan dana penerimaan dan penggunaan dana umum dan dana khusus.

Di samping itu, penilaian prestasi sebenar pentadbir masjid dalam menguruskan setiap dana yang ada sukar dilakukan.

Kaedah pelaporan kewangan diamalkan institusi masjid sekarang sebenarnya ialah pelaporan kewangan berasaskan perakaunan perniagaan.

Objektif pelaporan berasaskan perakaunan perniagaan lebih memfokuskan prestasi keuntungan (lebih) apabila jumlah pendapatan dibandingkan dengan jumlah perbelanjaan. Lebih tinggi menunjukkan prestasi lebih cemerlang.

Namun, kaedah pengukuran prestasi seperti ini tidak sesuai digunakan masjid yang menjadi institusi tidak bermatlamatkan keuntungan.

Sebagai institusi menerima sumbangan orang ramai dan diamanahkan untuk membelanjakan dana berkenaan

mengikut tujuan sumbangan, prestasi pengurusan kewangan masjid harus diukur menerusi tahap penggunaan dana terbabit.

Lebih banyak dana digunakan dengan cara cekap dan berkesan, lebih cemerlang prestasi pentadbir masjid. Bagi mencapai objektif pelaporan seperti ini, kaedah pelaporan berasaskan perakaunan dana hendaklah digunakan. Dalam perakaunan dana setiap sumber dana dan penggunaannya akan dilaporkan secara berasingan.

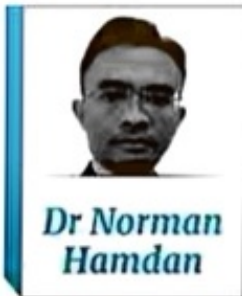
Justeru, Kumpulan penyelidik USIM, Kumpulan Imarah membangunkan sistem perakaunan berasaskan laman web dikenali sebagai Electronic Model Imarah Masjid (E-MIMAS).

Asas perakaunan dana diadaptasi dalam sistem E-MIMAS bagi membolehkan perekodan transaksi kewangan dibuat mengikut dana tertentu dan lebihan atau kekurangan setiap satu dana dapat dikenal pasti dan dilaporkan dengan lebih jelas.

Penghasilan sistem E-MIMAS diharapkan dapat membantu pihak masjid dan surau untuk merekodkan dan melaporkan transaksi kewangan mereka secara patuh syariah.

Dengan adanya laporan kewangan masjid patuh syariah dihasilkan daripada sistem E-MIMAS ini, penilaian prestasi penggunaan dana masjid dapat dilakukan lebih baik.

Penulis adalah Pensyarah Universiti Sains Islam Malaysia (USIM)

Dr Norman Hamdan